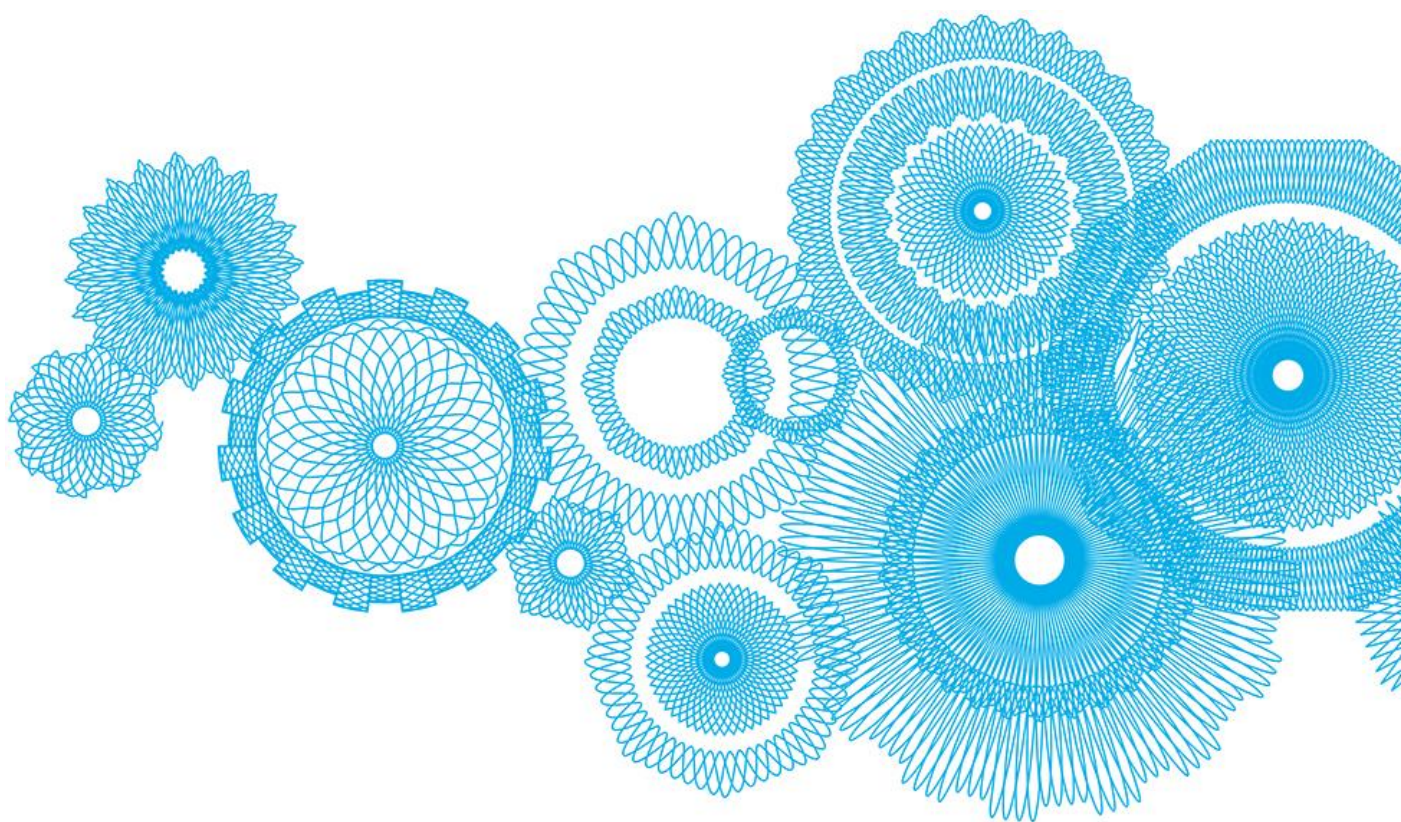

Høringsnotat -forslag til forskrift om krav til kvalitet og godkjenning av barnevernsinstitusjoner, og forslag til forskrift om sentre for foreldre og barn

Sendt på høring: 24 juni 2022.

Høringsfrist: 21 oktober 2022.

Innhold

1	Bakgrunn og hovedinnhold.....	3
2	Menneskerettslige forpliktelser.....	5
3	Gjeldende rett.....	6
3.1	Ansaret for institusjonstilbudet	6
3.2	Godkjenning.....	6
3.3	Krav til kvalitet og kompetanse	7
3.4	Internkontroll.....	10
4	Departementets vurderinger og forslag.....	12
4.1	Innledning.....	12
4.2	Formål og virkeområde	12
4.3	Godkjenning av barnevernsinstitusjoner	13
4.3.1	Innledning	13
4.3.2	Krav om godkjenning	13
4.3.3	Godkjenningsmyndigheter og klage	16
4.3.4	Søknad om godkjenning	18
4.3.5	Opplysningsplikt og etterfølgende kontroll	18
4.3.6	Bortfall av godkjenning	19
4.4	Krav til kvalitet og kompetanse	20
4.4.1	Materielle krav	20
4.4.2	Krav til bemanning og kompetanse	21
4.4.3	Krav til rutiner.....	23
4.4.4	Regnskapsplikt og revisjon	24
4.4.5	Unntak i ekstraordinære situasjoner.	24
4.5	Internkontroll.....	25
5	Forskrift om sentre for foreldre og barn	26
5.1	Gjeldende rett	26
5.2	Departementets vurderinger og forslag	27
6	Økonomiske og administrative konsekvenser	27
7	Ikrafttredelse	27
8	Forslag til forskrift om krav til kvalitet og godkjenning av barnevernsinstitusjoner	28
9	Forslag til forskrift om sentre for foreldre og barn	33

1 Bakgrunn og hovedinnhold

Barn som bor på barnevernsinstitusjon, har ofte sammensatte og omfattende hjelpebehov. Barnevernsinstitusjonen utøver omsorgen for barnet på foreldrenes eller barnevernstjenestens vegne, og det er barnevernstjenesten, Bufetat og institusjonen som har ansvaret for barnets omsorg og behandling. Barnet skal gis forsvarlig omsorg og behandling under hele oppholdet.

Bufetat har ansvaret for etablering og drift av barneverninstitusjoner. For å sikre en forsvarlig standard i barnevernsinstitusjonene har departementet med hjemmel i barnevernloven § 5-10 fastsatt *Forskrift om krav til kvalitet og internkontroll i barneverninstitusjoner* (kvalitetsforskriften). Forskriften er utformet for statlige institusjoner, men gjelder også for kommunale og private institusjoner, jf. barnevernloven § 5-8 og godkjenningsforskriften § 5. I tillegg til overordnede krav om målgruppe, målsetting og metodikk, inneholder dagens forskrift også krav til bemanning og kompetanse. Videre er det fastsatt materielle krav og krav til institusjonens lokalisering. Det er også regler om oppbevaring av private eiendeler og penger, medisinsk tilsyn og behandling, oppbevaring og behandling av personopplysninger og om beboernes medvirkning. De fleste kravene i forskriften er generelt utformet og gir rom for vurderinger og faglig skjønn. Forskriften gjelder også for omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere, jf. § 5A-7.

Det fremgår av barnevernloven § 5-8 at private og kommunale institusjoner og private og kommunale sentre for foreldre og barn bare kan benyttes dersom institusjonen eller senteret er godkjent av regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten. For å sikre at barn i barnevernsinstitusjon gis forsvarlig omsorg og behandling har departementet med hjemmel i § 5-8 fastsatt *Forskrift om godkjenning av private og kommunale institusjoner som skal benyttes for barn som plasseres utenfor hjemmet med hjemmel i barnevernloven* (godkjenningsforskriften). Forskriften gjelder også for omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere, jf. § 5A-7.

Ny barnevernslov skal etter planen tre i kraft 1. januar 2023. Ny lov inneholder et eget kapittel om barnevernsinstitusjoner. I kapitlet er det blant annet gitt en ny generell bestemmelse med sentrale og overordnede krav til kvalitet i barnevernsinstitusjon, jf. § 10-15. Bestemmelsen inneholder enkelte krav som er flyttet inn i loven fra kvalitetsforskriften. Videre er det i § 10-16 fastsatt krav til bemanning og kompetanse i barnevernsinstitusjon. Bestemmelsen inneholder både nye kompetansekrav og presiseringer som følger av dagens kvalitetsforskrift. Bakgrunnen for at enkelte krav er tatt inn i loven, er at dette vil bidra til bedre kvalitet i institusjonene, bedre rettssikkerhet for barna, og at det å synliggjøre kravene i loven også vil ha en pedagogisk funksjon.

Ny barnevernslov inneholder også en bestemmelse om godkjenning av barnevernsinstitusjoner, jf. § 10-17. Det følger av bestemmelsen at også statlige barnevernsinstitusjoner skal godkjennes. I tillegg inneholder bestemmelsen enkelte presiseringer som i dag følger av godkjenningsforskriften.

Departementet foreslår i dette høringsnotatet en ny forskrift som samler bestemmelser om kvalitet, godkjenning og internkontroll i barnevernsinstitusjoner i én felles forskrift. Som i dag omfatter forskriften også omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere.

Forslaget til ny forskrift viderefører i stor grad innholdet i dagens forskrifter, men med enkelte språklige, strukturelle og begrepsmessige endringer. Noen av disse endringene har direkte sammenheng med hvordan den nye barnevernsloven er utformet. Som nevnt er enkelte krav flyttet inn i loven fra dagens forskrifter. I tillegg inneholder ny lov enkelte nye krav som påvirker hvordan forskriften bør utformes. Dette gjelder særlig krav til godkjenning av statlige institusjoner og nye krav til kompetanse og bemanning.

Departementet foreslår også enkelte endringer med mindre innholdsmessig betydning.

Høringsnotatet inneholder også forslag til forskrift om sentre for foreldre og barn som i stor grad viderefører innholdet i dagens senterforskrift. På samme måte som forslaget til ny kvalitets- og godkjenningsforskrift er også denne forskriften tilpasset ny barnevernslov. Videre er forskriftsutkastet også tilpasset departementets forslag til forskrift om krav til kvalitet og godkjenning av barnevernsinstitusjoner og forslag til ny tilsynsforskrift som ble sendt på høring 8. april 2022. Bakgrunnen for dette er at dagens forskrift i stor grad bygger på de forskriftene som gjelder for barnevernsinstitusjoner.

2 Menneskerettslige forpliktelser

Barns rett til omsorg og beskyttelse kan utledes av både Grunnloven § 104 og av FNs barnekonvensjon (barnekonvensjonen) artikkel 3 og 19. Barns behov for omsorg og beskyttelse er også understreket av Den europeiske menneskerettsdomstol i mange saker, og er anerkjent som et legitimt inngrepsformål ved inngrep i retten til familieliv etter den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 8.

Tiltak som skiller barn og foreldre, som for eksempel akuttvedtak og vedtak om omsorgsovertakelse, er et inngrep i familielivet. Barn og foreldres familieliv er vernet gjennom både Grunnloven § 102, og flere internasjonale konvensjoner, som EMK artikkel 8. I de tilfellene staten overtar omsorgen for et barn, innebærer barns rett til omsorg og beskyttelse at staten må følge med på hvordan barnet har det, og iverksette nødvendige tiltak for at barnet skal få tilstrekkelig omsorg og beskyttelse. Godkjenning og kvalitetssikring av barnevernsinstitusjoner er et viktig virkemiddel for å ivareta kvaliteten i institusjonstilbudet og sikre det enkelte barnets rettssikkerhet.

Barnekonvensjonen inneholder flere relevante artikler, herunder:

- Artikkel 3 fastsetter at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. Dette gjelder også ved tilsyn.
- Artikkel 19 forplikter staten til å beskytte barn mot vold, overgrep og omsorgssvikt.
- Artikkel 20 pålegger staten en plikt til å beskytte og bistå barn som er fratatt sitt familiemiljø eller der det ikke er til barnets beste å bli boende i familien.
- Artikkel 25 gir barn som bor på institusjon rett til en periodisk vurdering av behandlingen de får, og av alle andre forhold som har betydning for plasseringen.

3 Gjeldende rett

3.1 Ansvaret for institusjonstilbudet

Barne-, ungdoms- og familieetatsens ansvar og oppgaver er nærmere regulert i barnevernsloven § 16-3. Det følger av bestemmelsens tredje ledd at det er Bufetat som har ansvaret for barnevernsinstitusjonene. Bufetat kan ivareta dette ansvaret ved å etablere og drive egne institusjoner og ved å inngå avtale om bruk av private institusjoner. Ansvaret har nær sammenheng med Bufetats bistandsplikt i bestemmelsens annet ledd bokstav c. Ansvaret innebærer at Bufetat har en plikt til å tilby institusjonsplass til et barn når kommunen anmoder om dette. Bufetats ansvar innebærer dermed å sørge for at det til enhver tid er et tilgjengelig og tilstrekkelig differensiert institusjonstilbud over hele landet. Ansvar for institusjonstilbudet innebærer også et ansvar for å sørge for at institusjonstilbudet holder forsvarlig kvalitet. Dette er en plikt som både gjelder den enkelte institusjon og tilbudet som helhet.

3.2 Godkjenning

Godkjenningen av barnevernsinstitusjoner er nærmere regulert i § 10-17 i ny barnevernslov. Bestemmelsen erstatter § 5-8 i dagens barnevernlov, men med enkelte endringer sammenlignet med dagens bestemmelse.

Det fremgår av § 10-17 første ledd at det er regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten som har ansvaret for å godkjenne barnevernsinstitusjoner. Bestemmelsen innebærer at ansvaret for godkjenning er utvidet til også å gjelde statlige institusjoner.

I annet ledd er det presisert at en barnevernsinstitusjon bare kan godkjennes dersom den drives i samsvar med barnevernsloven med forskrifter, og ellers drives på en forsvarlig måte. Godkjenningen skal gjelde for bestemte målgrupper.

Bestemmelsen omfatter også Bufetats plikt til å utpeke hvilke institusjoner som kan ta imot barn med alvorlige atferdsvansker.

Det fremgår av tredje ledd at en barnevernsinstitusjon kan bestå av flere institusjonsavdelinger. Videre er det presisert at en institusjonsavdeling må ha egen godkjenning dersom den utfører selvstendige faglige og administrative oppgaver. Dette er en lovfesting av § 2 tredje punktum i dagens godkjenningsforskrift.

Det fremgår av fjerde ledd at dersom institusjonen ikke lenger oppfyller vilkårene for godkjenning, skal det treffes vedtak om bortfall av godkjenning. Bestemmelsen tilsvarer § 8 første ledd første punktum i dagens godkjenningsforskrift. Bestemmelsen omfatter også statlige institusjoner. Bufetat har ansvar for at statlige institusjoner drives i samsvar med barnevernloven og forskrifter. Dersom Bufetat kommer til at en statlig institusjon ikke lenger oppfyller kvalitetskravene og krav til forsvarlig drift, må regionen ta stilling til videre drift, herunder nedleggelse. Bestemmelsen i § 10-17 fjerde ledd innebærer at dette ansvaret formaliseres i form av bortfall av godkjenning.

Det fremgår av femte ledd at avgjørelser om godkjenning kan påklages til sentralt nivå i barne-, ungdoms- og familieetaten.

Det fremgår av sjette ledd at departementet kan gi forskrift om godkjenningsordningen, om regnskapsføring og om offentlige myndigheters innsyn i regnskapene.

Dagens godkjenningsforskrift inneholder utfyllende regler om godkjenningsordningen. Innholdet i denne fremgår i drøftelsen av innholdet i forslaget til ny forskrift.

3.3 Krav til kvalitet og kompetanse

Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for å etablere og drifte barnevernsinstitusjoner, og for å godkjenne barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere, jf. § 16-3 i ny barnevernslov. Ny barnevernslov inneholder også et eget kapittel med bestemmelser som regulerer barnevernsinstitusjoner, jf. kapittel 10.

I barnevernsloven § 10-1 er det presisert at den enkelte barnevernsinstitusjonen skal gi barn som oppholder seg på institusjonen forsvarlig omsorg og behandling, og at institusjonen skal møte barn hensynsfullt og med respekt for deres personlige integritet og ivareta rettssikkerheten til det enkelte barnet.

Kapitlet inneholder også en bestemmelse som stiller generelle krav til barnevernsinstitusjoner, og en bestemmelse om bemanning og kompetanse i barnevernsinstitusjoner, jf. §§ 10-15 og 10-16. Bestemmelsene lovfester krav som i dag følger av §1, §2 og §5 i kvalitetsforskriften.

Det følger barnevernsloven § 10-15 fjerde ledd at departementet kan gi nærmere bestemmelser i forskrift om internkontroll og krav til kvalitet, bemanning og kompetanse i institusjonene. Bestemmelsen erstatter hjemmelen til å fastsette forskrift i § 5-10 i dagens barnevernlov som dagens kvalitetsforskrift er fastsatt etter.

Det fremgår av barnevernsloven §10-15 første ledd at enhver barnevernsinstitusjon skal være godkjent av Barne-, ungdoms- og familieetaten. Dette innebærer at bare godkjente institusjoner kan ta imot barn. Kravet omfatter både statlige, private og kommunale barnevernsinstitusjoner, jf. barnevernsloven § 10-17.

Det følger av annet ledd at institusjonen skal ha en «definert målgruppe og et formulert mål for sin faglige virksomhet». Videre fremgår det av bestemmelsen at institusjonen skal anvende metoder som er faglig og etisk forsvarlige og tilpasset institusjonens målgrupper og målene for institusjonens virksomhet. Bestemmelsen tilsvarer § 2 i dagens kvalitetsforskrift.

Det følger av tredje ledd at institusjonen skal ha en skriftlig plan for sin virksomhet, og at institusjonen skal føre internkontroll for å sikre forsvarlig drift. Bestemmelsen tilsvarer § 1 og § 10 i dagens kvalitetsforskrift.

Ny barnevernslov inneholder også en ny bestemmelse om krav til bemanning og kompetanse i barnevernsinstitusjon, jf. § 10-16. Bestemmelsen er en kombinasjon av krav som i dag følger av § 5 i kvalitetsforskriften, og nye krav til kompetanse i

barnevernsinstitusjoner. De kravene til bemanning og kompetanse som følger av ny § 10-16 har allerede begynt å gjelde, jf. ny bestemmelse § 5-11 i dagens barnevernlov som trådte i kraft 1. januar 2022.

Det følger av barnevernsloven § 10-16 første ledd at barnevernsinstitusjonen til enhver tid skal ha «forsvarlig bemanning og kompetanse». Kravet kan også utledes av det generelle forsvarlighetskravet i barnevernsloven § 1-7 og av § 5 i dagens kvalitetsforskrift.

Videre fremgår det av bestemmelsen at den enkelte institusjonen skal ha en stillingsplan som sikrer en faglig forsvarlig drift, samt at institusjonen skal ha ansatt personell med tilstrekkelig nivå og bredde i kompetansen ut fra institusjonens målgruppe og målsetting. Bestemmelsen lovfester krav som i dag følger av § 5 i kvalitetsforskriften.

Videre er det presisert i annet ledd, at den enkelte institusjonen skal ha en arbeidstidsordning som sikrer kontinuitet og stabilitet for beboerne. Også denne bestemmelsen lovfester krav som i dag følger av kvalitetsforskriften § 5.

De nye kravene til utdanning for fagpersonell som ansettes i en barnevernsinstitusjon er nærmere regulert i barnevernsloven § 10-16 annet og tredje ledd. Det fremgår av annet ledd at faglig personell som ansettes i en barnevernsinstitusjon minst må ha relevant utdanning på bachelornivå. Bestemmelsen regulerer imidlertid ikke nærmere hvilke utdanninger som kan regnes som relevante. Dette må vurderes konkret av Bufdir som fagdirektorat. Direktoratets vurderinger av hvilke utdanninger som er relevante vil også danne grunnlaget for godkjenningen av barnevernsinstitusjoner, samt for den løpende kvalitetssikringen og oppfølgingen av statlige, kommunale og private institusjoner.

Det er presisert i bestemmelsen at Barne-, ungdoms- og familieetaten i særlige tilfeller kan gi unntak fra kravet. Dette må særlig ses i sammenheng med Bufetats ansvar for godkjenning av institusjoner, og etatens ansvar for oppfølging og løpende kvalitetssikring både av private og statlige institusjoner. Den enkelte institusjon eller institusjonseier kan i enkelttilfeller søke Bufetats regionsnivå om unntak fra kravet om bachelorgrad. Institusjonen eller institusjonseier må begrunne hvorfor søknaden bør innvilges.

Innvilgelse av søknaden forutsetter at institusjonen oppfyller de generelle kravene til faglig forsvarlig bemanning og kompetanse etter første ledd, samt at innvilgelse ikke går på bekostning institusjonens mulighet til å oppfylle andre krav i lov og forskrift. Bufetats faglige vurdering av søknaden må dokumenteres.

Det følger av tredje ledd at institusjonen skal ha en leder og en stedfortreder for lederen. Dette er en lovfesting av § 5 annet ledd i dagens kvalitetsforskrift.

Utdanningskrav for leder og stedfortredende leder av barnevernsinstitusjonene er nærmere regulert i tredje ledd. Bestemmelsen innebærer at kompetansekravet kan oppfylles på to måter:

For det første er kravet oppfylt for ledere og stedfortredende ledere som innen 1. januar 2031 har barnevernsfaglig mastergrad eller annen relevant utdanning på tilsvarende nivå. For det andre er kompetansekravet også oppfylt for ledere og stedfortredende leder med

relevant bachelor, og som innen 1. januar 2031 har gjennomført relevant videreutdanning med minst 30 studiepoeng. Dette innebærer at kravet frem til 2031 også kan oppfylles gjennom en kombinasjon av bachelorgrad og relevant videreutdanning.

Det følger av fjerde ledd at den enkelte barnevernsinstitusjon skal sørge for at de ansatte får nødvendig faglig veiledning og opplæring. Bestemmelsen lovfester krav som følger av § 5 tredje ledd i dagens kvalitetsforskrift.

Som nevnt ovenfor er de kravene som følger av bestemmelsene i kvalitetsforskriften om institusjonsplan, målgruppe, målsetting og metodikk, samt krav til bemanning og de ansattes kompetanse nå lovfestet i ny barnevernslov. Kvalitetsforskriften inneholder i tillegg bestemmelser om materielle krav, om lokalisering, om oppbevaring av private eiendeler og penger, om medisinsk tilsyn og behandling, om oppbevaring og behandling av personopplysninger og om beboernes medvirkning. Innholdet i disse bestemmelsene er ikke flyttet til ny barnevernslov.

Materielle krav til institusjonen er nærmere regulert i § 3 i kvalitetsforskriften. Det fremgår av bestemmelsens første ledd at institusjonen må være fysisk utformet og materielt utstyrt på en slik måte at institusjonen kan ivareta sine oppgaver i forhold til institusjonens målgruppe og målsetting.

I tredje ledd er det gitt noen ytterligere krav som den enkelte institusjon må oppfylle. Det fremgår av bestemmelsen at institusjonen må ha:

- a) tilstrekkelige fellesarealer
- b) lokaler som er egnet til fritidsaktiviteter
- c) lokaler som er egnet til samvær med familie
- d) egnede utearealer
- e) tilstrekkelig leke- og fritidsmateriell
- f) tilfredsstillende vedlikehold og hygienisk standard.

Videre fremgår det av tredje ledd at alle barn og ungdom skal gis tilbud om enkeltrom med mindre institusjonens målgruppe er små barn.

Det følger av fjerde ledd at dersom det er behov for opplæring i institusjonens lokaler, skal institusjonen ha lokaler som er egnet til dette formålet, jf. opplæringsloven § 13-2 annet ledd.

Krav til lokalisering er nærmere regulert i § 4. Det fremgår av bestemmelsen at institusjonen bør ligge gunstig til i forhold til skole- og barnehagetilbud, leke- og fritidsmuligheter, arbeidsmuligheter og offentlig kommunikasjon med mindre institusjonens målgruppe og målsetting forutsetter annen lokalisering.

Krav til bemanning og de ansattes kompetanse er regulert i § 5 i dagens kvalitetsforskrift. Innholdet i § 5 første og tredje ledd er inntatt i § 10-16 i ny barnevernslov.

Ifølge annet ledd annet er det et krav at leder eller stedfortreder skal minst ha treårig høyskoleutdanning i sosialfag eller annen relevant utdanning på tilsvarende nivå, samt tilleggsutdanning i administrasjon og ledelse.

Det følger av § 6 institusjonen skal ha rutiner som ivaretar beboernes behov for oppbevaring av private eiendeler, penger mv. på en forsvarlig måte.

Videre følger det av § 7 at institusjonen har plikt til å sørge for at beboernes rett til medisinsk tilsyn og behandling ivaretas og skal ha rutiner som sikrer dette. Rutinene skal være tilpasset institusjonens målgruppe.

I følge § 8 skal institusjonen oppbevare og behandle personopplysninger i henhold til personopplysningsloven med forskrifter.

I følge § 9 skal beboerne sikres deltakelse og innflytelse i saker som gjelder institusjonens daglige rutiner og gjøremål, felles fritidsaktiviteter og lignende.

3.4 Internkontroll

Det fremgår av § 16-3 sjette ledd i ny barnevernslov at Barne-, ungdoms- og familieetaten skal gjennomføre internkontroll for å sikre at oppgavene utføres i samsvar med krav fastsatt i loven eller i medhold av loven. Det er presisert i bestemmelsen at internkontrollen skal være systematisk og tilpasset virksomhetens egenart, aktiviteter og risikoforhold. Videre er det presisert i bestemmelsen at etaten skal kunne redegjøre for hvordan kravene oppfylles. Det fremgår av bestemmelsen at departementet kan gi forskrift om internkontroll.

Dagens kvalitetsforskrift har et eget kapittel om internkontroll. Det fremgår av §10 i kvalitetsforskriften at institusjonen skal ha internkontroll for å sikre at den utfører oppgavene sine i samsvar med krav fastsatt i lov eller i medhold av lov

I bestemmelsens annet ledd er internkontroll definert som systematiske tiltak som skal sikre at institusjonens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov om barneverntjenester.

Det fremgår av § 11 at internkontrollplikten gjelder alle oppgaver institusjonen har etter barnevernloven eller i medhold av loven.

Innholdet i internkontrollen er nærmere regulert i § 12. Det fremgår av bestemmelsens første ledd at internkontrollen skal tilpasses institusjonens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å etterleve krav fastsatt i eller i medhold av lov om barneverntjenester.

innholdet i internkontrollen er nærmere presisert i annet ledd. Institusjonen skal blant annet:

- a) beskrive hvordan institusjonen er organisert, samt institusjonens hovedoppgaver og mål, herunder mål for forbedringsarbeidet. Det skal klart fremgå hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt,
- b) sikre at arbeidstakerne har tilgang til og kunnskap om aktuelle lover og forskrifter som gjelder for institusjonen,
- c) sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter innenfor fagområdet, samt om institusjonens internkontroll,

- d) sørge for at arbeidstakerne, oppdragstakerne og samarbeidspartnerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes,
- e) gjøre bruk av erfaringer fra barn og foreldre til forbedring av institusjonen, samt gjøre bruk av erfaringer fra den kommunen som har ansvaret for oppfølging av barnet, jf. lov om barneverntjenester § 8-4,
- f) skaffe oversikt over områder i institusjonen hvor det er fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav,
- g) utvikle, iverksette, kontrollere, evaluere og forbedre nødvendige prosedyrer, instruksjer, rutiner eller andre tiltak for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelse av barnevernlovgivningen,
- h) foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring i institusjonen.

4 Departementets vurderinger og forslag

4.1 Innledning

Barnevernsloven § 10-15 fjerde ledd gir departementet hjemmel til å fastsette forskrift om internkontroll og nærmere krav til kvalitet, bemanning og kompetanse i institusjonene, mens § 10-17 sjette ledd gir departementet hjemmel til å fastsette forskrift om godkjenningsordningen, om regnskapsføring og om offentlige myndigheters innsyn i regnskapene.

Det er nær sammenheng mellom godkjenning, kvalitetssikring og etterfølgende kontroll av barnevernsinstitusjoner, og krav til kvalitet, bemanning og kompetanse i barnevernsinstitusjoner. Departementet foreslår derfor én ny forskrift som skal erstatte dagens forskrifter om kvalitet og om godkjenning. Forslaget viderefører i stor grad innholdet i dagens forskrifter, men er tilpasset hvordan den nye barnevernsloven er utformet. De største innholdsmessige endringene i ny barnevernslov er knyttet til innføringen av nye kompetansekrav i barnevernsinstitusjoner, og kravet om godkjenning også av statlige barnevernsinstitusjoner.

I tillegg er flere av de kravene som i dag følger av kvalitetsforskriften og godkjenningsforskriften flyttet inn i loven. Dette har betydning for hvordan forskriften bør utformes. Departementet foreslår ellers enkelte språklige og strukturelle endringer, men ingen større innholdsmessige endringer sammenlignet med dagens forskrifter.

4.2 Formål og virkeområde

Etter departementets vurdering bør ny forskrift om kvalitet og godkjenning inneholde en bestemmelse som angir hva som er formålet med forskriften. jf. forslag til ny § 1.

Departementet foreslår at det presiseres at formålet med forskriften er å bidra til at barnevernsinstitusjonene oppfyller krav i barnevernsloven og forskrifter til loven, og at institusjonen gir det enkelte barnet forsvarlig omsorg og behandling under hele oppholdet. Dette er i samsvar med hva som er formålet med dagens forskrifter, men med en litt annet formulering enn etter formålsbestemmelsen i dagens godkjenningsforskrift. Etter departementets vurdering er det en fordel om det presiseres i formålsbestemmelsen at forskriften også skal bidra til å styrke kvaliteten i barnevernsinstitusjonene.

Dagens kvalitetsforskrift omfatter statlige, kommunale og private barnevernsinstitusjoner. Selv om det ikke går direkte frem av forskriften omfatter den også omsorgssentrene, jf. henvisningen til § 5-10 i § 5A-7. Dagens godkjenningsforskrift omfatter private og kommunale barnevernsinstitusjoner. Selv om det ikke går direkte frem av forskriften omfatter den også omsorgssentrene, jf. henvisningen til § 5-8 i § 5A-7.

Som følge av at det i ny barnevernslov er innført krav om godkjenning også for statlige barnevernsinstitusjoner, bør ny forskrift om kvalitet og godkjenning omfatte både statlige, kommunale og private institusjoner. Departementet foreslår at det i bestemmelsen om virkeområde henvises til nytt kapittel 10 i barnevernsloven om barnevernsinstitusjoner.

Kapitlet omfatter alle barnevernsinstitusjoner og inneholder en rekke bestemmer om ansvar og krav til institusjonene. Blant annet inneholder kapitlet en ny bestemmelse om godkjenning av institusjon som omfatter statlige, kommunale og private institusjoner, jf. § 10-17.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at forskriftens virkeområde defineres gjennom en henvisning til kapittel 10 i barnevernsloven. Det er ikke nødvendig å presisere at forskriften også omfatter kommunale og private institusjoner. Forskriften omfatter også institusjoner med hjem, jf. §10-22 i ny barnevernslov.

Etter departementets vurdering bør det fremgå direkte av forskriften at den også gjelder omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere etter kapittel 11, jf. henvisningen i § 11-5 til § 10-15 til §10-17.

4.3 Godkjenning av barnevernsinstitusjoner

4.3.1 Innledning

Krav om godkjenning av private og kommunale barnevernsinstitusjoner ble innført i 2004 samtidig som det ble innført regler om krav til kvalitet i institusjonene. Målet var å styrke Bufetats kontroll med at private institusjoner ble drevet i samsvar med krav i lov og forskrift og ellers på en forsvarlig måte, samt å bidra til et mer likeverdig institusjonstilbud. De statlige institusjonene ble ikke omfattet av godkjenningsordningen, men det ble lagt til grunn at de statlige institusjonene må oppfylle de samme kravene som gjelder ved godkjenning av private institusjoner.

I ny barnevernslov er det stilt krav om at også de statlige barnevernsinstitusjonene skal godkjennes, jf. § 10-17 første ledd. Formaliserte krav til godkjenning av også de statlige institusjonene vil gi økt notoritet og åpenhet om kvalitetssikringen av institusjonene. I tillegg kan kravet også bidra til økt legitimitet, og legge bedre til rette for Statens helsetilsyn og statsforvaltners tilsyn med de statlige barnevernsinstitusjonene. Det nye kravet har enkelte konsekvenser for hvordan den nye forskriften om krav til kvalitet og godkjenning bør utformes. I forarbeidene til ny barnevernslov er det vist til at kravet om godkjenning av statlige institusjoner så langt den passer vil bli inkludert i den eksisterende godkjenningsordningen, og at kravet innebærer en formalisering av en kvalitetssikring som etaten allerede gjennomfører, for å oppnå økt notoritet og åpenhet om vurderingene knyttet til godkjenningen.

4.3.2 Krav om godkjenning

Departementet foreslår en ny bestemmelse om krav til godkjenning av barnevernsinstitusjoner, jf. forslag til ny § 3. Bestemmelsen inneholder imidlertid enkelte endringer sammenlignet med dagens godkjenningsforskrift.

Departementet foreslår i første ledd å presisere at barn bare kan gis opphold i institusjoner som er godkjent. Bestemmelsen henviser til § 10-15 første ledd i ny barnevernslov, der det fremgår at enhver barnevernsinstitusjon skal være godkjent av Barne-, ungdoms- og

familieetaten. Departementet vil for øvrig nevne at det i forarbeidene til ny barnevernslov er vist til at den nærmere interne organiseringen av godkjenningssfunksjonen på regionalt nivå bør overlates til Bufdirs styring.

Bestemmelsens annet ledd angir noen overordnede krav som må være oppfylt for at en institusjon skal kunne godkjennes, jf. annet ledd bokstav a) til c). Bestemmelsen skal erstatte de kravene som følger av § 5 i dagens godkjenningssforskrift.

Det fremgår av dagens bestemmelse at det er et krav for godkjenning at institusjonen «drives» i samsvar med loven og forskrifter til loven herunder kvalitetsforskriften og at institusjonen ellers «drives» på en forsvarlig måte. Disse kravene er nå lovfestet i bestemmelsen om godkjenning av barnevernsinstitusjoner jf. barnevernsloven § 10-17 annet ledd. Etter departementets vurdering er kravene for godkjenning likevel så grunnleggende at de også bør fremgå av forskriften.

Etter departementets vurdering bør bestemmelsen imidlertid utformes med tanke på at Bufetat som godkjenningssmyndighet må ta stilling til om kravene er oppfylt før institusjonen er godkjent. Dette innebærer at bestemmelsen bør utformes med utgangspunkt i hvilke krav institusjonen må kunne oppfylle dersom den blir godkjent. Departementet foreslår derfor at det presiseres i bestemmelsen at det er et krav for godkjenning at det kan forventes at institusjonen vil «oppfylle krav i barnevernsloven og forskrifter til loven», jf. bokstav a).

Det følger ikke direkte av dagens godkjenningssforskrift at en institusjon bare kan godkjennes dersom institusjonen kan gi det enkelte barnet «forsvarlig omsorg og behandling». At institusjonen må være i stand til å gi det enkelte barnet forsvarlig omsorg og behandling er likevel et helt grunnleggende krav som blant annet følger av det generelle forsvarlighetskravet i barnevernsloven § 1-7 og av barnevernsloven § 10-1 første ledd. Departementet foreslår derfor at det presiseres bokstav b) at en institusjon bare kan godkjennes dersom institusjonen kan gi det enkelte barnet «forsvarlig omsorg og behandling».

Departementet foreslår også å videreføre kravet i dagens godkjenningssforskrift om «forsvarlig drift», jf. bokstav c). Fordi kravet er en forutsetning for godkjenning foreslår departementet at bestemmelsen formuleres slik at det er et krav om at institusjonen ellers «vil bli drevet» på en forsvarlig måte.

Formålet med godkjenningssordningen er at barnevernsinstitusjonene skal oppfylle krav i barnevernsloven og forskrifter til loven, og å bidra til kvaliteten i barnevernsinstitusjonene. Godkjenningssordningen kan ikke benyttes til å regulere den geografiske fordelingen av institusjoner. Ved godkjenningen skal det bare tas hensyn til om institusjonen kan forventes å oppfylle krav i barnevernsloven og forskrifter til loven, om institusjonen kan gi det enkelte barnet forsvarlig omsorg og behandling, og om den ellers vil bli drevet på en forsvarlig måte. Det er dermed forholdene ved den enkelte institusjonen som er avgjørende for om institusjonen godkjennes. Dette innebærer samtidig at Bufetat ikke kan etablere en generell etableringsstopp i et bestemt område gjennom godkjenningssordningen.

I enkelte særlige tilfeller vil en for tett geografisk konsentrasjon av institusjoner imidlertid kunne påvirke innholdet i institusjonstilbudet på en slik måte at det kan svekke mulighetene for å kunne oppfylle kravene til godkjenning.

Det er et grunnleggende utgangspunkt at barn i barnevernsinstitusjoner skal leve så normalt som mulig, med positive nettverk og gode tilbud fra andre tjenester. Dersom den geografiske konsentrasjon av institusjoner blir for tett, kan dette skape et nærmiljø som både gir risiko for negativ læring, og som kan vanskeliggjøre forutsetningene for gode nettverk.

Den geografiske konsentrasjonen av institusjoner kan derfor i enkelte tilfeller være et moment i den samlede vurderingen av om institusjonen kan gi barna forsvarlig omsorg og behandling, og av om institusjonen drives forsvarlig. Departementet foreslår derfor at det presiseres i bestemmelsen at tett geografisk konsentrasjon kan inngå som et moment i vurderingen av om institusjonen kan gi barn forsvarlig omsorg og behandling, jf. forslag til ny § 3 tredje ledd.

Departementet vil samtidig vise til at Bufetat også har mulighet til å innvirke på konsentrasjonen av institusjoner i et område både gjennom å styre etableringen av institusjoner og gjennom inngåelse av kontrakter. Dette innebærer at en vurdering av om tettheten av barnevernsinstitusjoner vil medføre svekket kvalitet i tilbudet både bør inngå i vurderingen av hvor statlige institusjoner skal etableres, og ved kjøp av plasser fra private aktører.

Det fremgår av dagens godkjenningsforskrift at godkjenning bare kan gis dersom institusjonen oppfyller vilkår stilt i eller med hjemmel i annen lovgivning, jf. § 5 bokstav b). I merknaden til bestemmelsen er det vist til arbeidsmiljøloven, bygningsloven og brannvernloven som eksempler på krav som må være oppfylt.

Selv om det i merknaden til dagens godkjenningsforskrift er gitt eksempler på lov- og regelverk som må være oppfylt, er det etter departementets syn likevel noe uklart hvilke type krav og regelverk som må anses oppfylt, og hva kravet innebærer.

Departementet legger til grunn at utgangspunktet bør være at de myndighetene som har ansvar for godkjenning, etterfølgende kontroll og tilsyn med barnevernsinstitusjoner skal vurdere oppfyllelse av de kravene som følger av barnevernsloven med forskrifter. Det er en rekke andre myndigheter som har ansvaret for å føre kontroll med krav etter annet lov- og regelverk. Det er også disse myndighetene som har den nødvendige faglige og tekniske kompetansen til å vurdere de oppfyllelse av de kravene som følger av det regelverket de er satt til å forvalte, og som har virkemidler til å følge opp eventuelle avvik. Det er en risiko for at det å ilegge barnevernsmyndigheter et definert ansvar for å kontrollere om en institusjon for eksempel oppfyller ulike byggetekniske krav både kan føre til usikkerhet og uklare ansvarsforhold. Etter departementets vurdering bør bestemmelsen derfor ikke videreføres i ny forskrift. Departementet viser også til at kravet heller ikke er inntatt i den nye bestemmelsen om godkjenning av barnevernsinstitusjoner i barnevernsloven § 10-17 annet ledd.

Departementet vil samtidig vise til det generelle kravet om «forsvarlig drift». Dette kravet fanger etter departementets syn opp behovet for å følge opp eventuelle forhold ved institusjonen som kan være i strid med annet lov- og regelverk. Departementet legger til grunn at Bufetat både ved godkjenning og etterfølgende kontroll vil følge opp dersom de blir kjent med forhold ved en institusjon som bør vurderes nærmere av andre kontroll- eller godkjenningsmyndigheter. Det samme gjelder dersom statsforvalteren som tilsynsmyndighet for institusjonene fanger opp forhold som bør vurderes nærmere.

Etter departementets vurdering bør adgangen til å gi midlertidig godkjenning dersom «særlige hensyn» tilsier det videreføres, men med en litt annen utforming enn etter § 4 annet ledd i dagens godkjenningsforskrift, jf. forslag til ny § 3 fjerde ledd.

Departementet foreslår at bestemmelsen utformes slik at midlertidig godkjenning i særlige tilfeller kan gis selv om institusjonen ikke oppfyller alle krav i barnevernsloven og forskrifter til loven. Henvisningen i dagens bestemmelse til bestemmelsene om vilkår for godkjenning og regnskapsplikt og revisjon vurderes som overflødig, og videreføres ikke.

Dagens vilkår om at midlertidig godkjenning bare kan gis dersom det er forsvarlig ut fra hensynet til beboerne, foreslås videreført. I tillegg foreslår departementet at det presiseres i bestemmelsen at midlertidig godkjenning bare kan gis dersom institusjonen ellers kan drives på en forsvarlig måte. Kravet om forsvarlig drift er så grunnleggende at det ikke bør være anledning til å dispensere fra dette kravet.

Departementet foreslår videre at tidsperioden for midlertidig godkjenning videreføres som seks måneder og at det presiseres at slik godkjenning bare kan gis én gang.

Unntaksbestemmelsen er særlig ment å anvendes i tilfeller der en institusjon i det alt vesentligste oppfyller vilkårene for godkjenning og hvor institusjonen kan dokumentere at de kravene som ikke er oppfylt i sin helhet vil være oppfylt innen den tid som er fastsatt for den midlertidige godkjenningen. Bestemmelsen for eksempel være anvendelig i tilfeller der en institusjon i en tidsbegrenset periode ikke kan oppfylle alle formelle krav til kompetanse og bemanning.

Departementet foreslår at det i femte ledd presiseres at institusjonen kan bestå av flere avdelinger, og at dersom en institusjonsavdeling utfører selvstendige faglige og administrative oppgaver, må den ha egen godkjenning. Departementet foreslår videre at det i sjette ledd presiseres at ny godkjenning kreves ved omlegging og utvidelse av institusjonens virksomhet og ved flytting av institusjonen. Disse kravene følger av § 10-17 i ny barnevernslov, men er av hensyn til helheten i bestemmelsen tatt inn her også.

4.3.3 Godkjenningsmyndigheter og klage

Departementet foreslår en egen bestemmelse om godkjenningsmyndighet og klageinstans, jf. forslag til ny § 4. Bestemmelsen tilsvarende § 3 i dagens godkjenningsforskrift, men er utformet med tanke på at også statlige institusjoner skal godkjennes, jf. barnevernsloven § 10-17 første ledd.

Det fremgår av første ledd første punktum at regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvar for å treffe vedtak om godkjenning av private og kommunale institusjoner, og om bortfall av godkjenning og fastsetting av frist for retting av mangler.

Det fremgår av første ledd annet punktum at regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten også har ansvar for godkjenningen av de statlige institusjoner. En slik avgjørelse kan imidlertid ikke regnes som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a) og b). Dette fordi en slik avgjørelse ikke er «bestemmende for rettigheter eller plikter til private personer», jf. fvl. § 2 første ledd bokstav a).

Departementet foreslår derfor at det i bestemmelsen vises til at regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten også har ansvar for å treffe «beslutning» om godkjenning av statlige institusjoner, og om bortfall av godkjenning og fastsetting av frist for retting av mangler.

Departementet vil samtidig vise til at det i forarbeidene til dagens barnevernslov ble understreket av den løpende kontrollen med kvaliteten av godkjente statlige institusjoner fortsatt bør ses på som en del av Bufetats internkontroll med de statlige institusjonene. Det ble også vist til at de statlige institusjonene eies av Bufetat og at de er underlagt Bufetats instruksjonsmyndighet. Det er derfor opp til Bufetat selv å bestemme hvordan arbeid med søknad om, beslutning om godkjenning, om bortfall av godkjenning og fastsetting av frist for retting av mangler skal organiseres i Bufetat. Det vises til etterfølgende kapitler.

Forholdet til Oslo kommune er nærmere regulert i § 16-6 i ny barnevernslov. Det fremgår av bestemmelsen at lovens bestemmelser om Barne-, ungdoms- og familieetatens oppgaver og myndighet ikke gjelder Oslo kommune, men at etatens oppgaver og myndighet skal ivaretas av kommunen. Departementet foreslår på denne bakgrunn at det i § 4 annet ledd presiseres at de oppgavene som etter denne forskriften er lagt til regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten i Oslo kommune ivaretas av kommunen.

Presiseringen i § 3 i dagens godkjenningsforskrift om at godkjenning og bortfall av godkjenning av private og kommunale institusjoner er et enkeltvedtak, er ikke videreført i forslaget til ny forskrift. Bakgrunnen for dette er at dette følger av forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a) og b).

Videre fremgår det av bestemmelsen at private og kommunale institusjoner kan påklage vedtaket til sentralt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten. Dette gjelder også vedtak truffet av Oslo kommune, jf. barnevernsloven § 6-6 første ledd annet punktum.

I forarbeidene til ny barnevernslov er det vist til at det ikke naturlig å ha en formell klageadgang for vedtak om godkjenning av statlige institusjoner. Dette fordi vedtaksmyndighet og klager er det samme forvaltingsorganet, samt at avgjørelsen ikke kan regnes som et enkeltvedtak. De statlige institusjonene er derfor ikke omfattet av bestemmelsen om klage. Departementet legger imidlertid til grunn at det ved intern uenighet i enkelte tilfeller kan være hensiktsmessig å løfte spørsmålet til overordnet nivå.

Det er presisert i bestemmelsen at klagefristen er tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem, jf. forvaltningsloven § 29.

4.3.4 Søknad om godkjenning

Departementet foreslår en ny bestemmelse i forskriften om søknad om godkjenning, jf. forslag til § 5. Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av bestemmelsen i dagens godkjenningsforskrift § 4 om godkjenning, men tilpasset at også statlige institusjoner må være godkjent for at barn skal kunne bo der. Bestemmelsen inneholder samtidig enkelte presiseringer som ikke følger av dagens forskrift.

I første ledd er det presisert at søknad om godkjenning skal fremmes for godkjenningsmyndigheten. Dette er en videreføring av dagens forskrift. Departementet foreslår også en presisering av at det skal benyttes skjema utarbeidet av Barne-, ungdoms- og familieetaten.

I annet ledd er det presisert at søknaden skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å vurdere om vilkårene for godkjenning er til stede. Det fremgår videre at det skal opplyses i søknaden om søkeren eier eller driver institusjoner eller institusjonsavdelinger i andre regioner. Det skal videre opplyses om det er søkt om godkjenning for andre institusjoner eller avdelinger i andre regioner. Bestemmelsen er en videreføring av krav i dagens forskrift.

Tredje ledd inneholder noen presiseringer som er ny sammenlignet med dagens bestemmelse. Det vil ofte være naturlig og praktisk å sende søknaden om godkjenning før institusjonen er ferdig etablert. Departementet foreslår derfor at det presiseres at søknaden kan sendes før institusjonen er ferdig etablert. Videre er det presisert at søknaden må inneholde en fullstendig beskrivelse av hvordan institusjonen skal oppfylle vilkårene for godkjenning. Videre er det presisert at endelig godkjenning forutsetter dokumentasjon fra søkerens side og en kontroll fra godkjenningsmyndigheten om at vilkårene for godkjenning er oppfylt. I fjerde ledd er det presisert at det må fremmes ny søknad om godkjenning før det foretas «vesentlige endringer av virksomheten». Bestemmelsen skal erstatte § 4 første ledd annet punktum i dagens forskrift, der det fremgår at det kreves nye godkjenning ved omlegging og utvidelse av institusjonens virksomhet og ved flytting av institusjonen.

Bestemmelsen om søknad om godkjenning gjelder også ved etablering av statlige institusjoner.

Ved godkjenning av statlige institusjoner skal det treffes en beslutning om godkjenning. Også ved beslutning om godkjenning, bortfall av godkjenning og fastsetting av frist for retting av mangler, må Bufetat dokumentere de faktiske opplysningene og de faglige vurderingene som er lagt til grunn for beslutningen. Selve godkjenningen må utformes slik at det er etterprøvbart blant annet for tilsynsmyndighetene at institusjonen er godkjent og at kravene for godkjenning er oppfylt.

4.3.5 Opplysningsplikt og etterfølgende kontroll

Departementet foreslår en bestemmelse om opplysningsplikt og etterfølgende kontroll, jf. forslag til ny § 6. Bestemmelsen skal erstatte § 7 i dagens godkjenningsforskrift.

Departementet foreslår at det i første ledd presiseres at institusjonen har en plikt til av eget initiativ å informere godkjenningsmyndigheten om forhold som kan ha betydning for godkjenningen.

Videre fremgår det av annet ledd at regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten etter at godkjenning er gitt kan når som helst, og på den måten som regionen finner hensiktsmessig, føre kontroll med at vilkårene for godkjenning er til stede. Departementet foreslår at det presiseres i bestemmelsen at etaten kan undersøke alle sider av virksomheten, og at den uten hinder av taushetsplikt kan innhente alle relevante opplysninger.

Bestemmelsen om opplysningsplikt og etterfølgende kontroll omfatter også de statlige institusjonene. Som institusjonseier har Bufetat ansvaret for at de statlige institusjonene drives i samsvar med barnevernloven med forskrifter, jf. § 5-1 i dagens barnevernlov og § 16-3 tredje ledd bokstav b i ny barnevernslov. Videre har Bufetat plikt til å føre internkontroll med sine lovpålagte oppgaver, jf. barnevernloven § 2-3 tredje ledd og § 16-3 sjette ledd i ny barnevernslov. Plikten til å føre internkontroll omfatter også de statlige barnevernsinstitusjonene. I praksis gjennomføres den etterfølgende kontrollen med de statlige institusjonene på samme måte som med private. Dersom statlig regional barnevernsmyndighet kommer til at den statlige institusjonen ikke lenger oppfyller fastsatte kvalitetskrav eller det generelle kravet til forsvarlig drift, må regionen ta stilling til grunnlaget for videre drift og eventuelt hvilke virkemidler som skal benyttes for å sikre at institusjonen oppfyller kvalitetskravene.

I forarbeidene til ny barnevernslov er det i forbindelse med kravet om godkjenning av statlige institusjoner vist til at den løpende kontrollen med kvaliteten av godkjente statlige institusjoner fortsatt bør ses på som en del av internkontrollen.¹ På denne bakgrunn foreslår departementet at det i bestemmelsens tredje ledd presiseres at den etterfølgende kontrollen med statlige institusjoner kan gjennomføres som del av Barne-, ungdoms- og familieetaten internkontroll etter barnevernsloven § 16-3 sjette ledd.

4.3.6 Bortfall av godkjenning

Departementet foreslår i § 7 en bestemmelse om bortfall av godkjenning. Bestemmelsen erstatter § 7 i dagens godkjenningsforskrift. Bestemmelsen om bortfall av godkjenning omfatter også de statlige institusjonene.

I første ledd der det presisert at dersom institusjonen ikke lenger oppfyller vilkårene for godkjenning, skal regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten treffe vedtak eller beslutning om bortfall av godkjenning. Det samsvarer med barnevernsloven § 10-17 fjerde ledd. Departementet foreslår imidlertid at også «beslutning» nevnes i bestemmelsen. Bakgrunnen for dette er at bestemmelsen også omfatter de statlige institusjonene.

Departementet foreslår videre at det i stedet kan fastsettes en frist for retting av de mangler som medfører at vilkårene for godkjenning ikke er oppfylt dersom det anses

¹ Prop. 133 L (2021-2022), punkt 16.3.4.

forsvarlig ut fra hensynet til beboerne. Bestemmelsen er langt på vei i samsvar med dagens bestemmelse. Departementet foreslår imidlertid å ta ut kravet om at det må foreligge «særlige hensyn». Det bør være tilstrekkelig for å fastsette en frist at det anses forsvarlig ut fra hensynet til beboerne.

Departementet viderefører bestemmelsen om at Statsforvalteren og barnevernstjenesten i de kommunene som har oppfølgings- eller omsorgsansvar for barn på institusjonen skal gis melding om vedtak og eller beslutning om bortfall av godkjenning. Det samme gjelder ved fastsettelse av frist for retting av mangler.

4.4 Krav til kvalitet og kompetanse

4.4.1 Materielle krav

Departementet foreslår en bestemmelse i forskriften om krav som den enkelte institusjonen må oppfylle, jf. forslag til § 8. Bestemmelsen skal erstatte de kravene som i dag følger av bestemmelsen om materielle krav i kvalitetsforskriften § 3 og § 4 om institusjonens plassering.

Departementet foreslår at de kravene som i dag følger av § 3 første ledd i dagens forskrift videreføres, men at bestemmelsen tilpasses § 10-15 i ny barnevernslov om generelle krav til barnevernsinstitusjonen. Bestemmelsen inneholder krav som i dag følger av kvalitetsforskriften.

Det fremgår av § 10-15 første ledd at enhver barnevernsinstitusjon skal være godkjent av Barne-, ungdoms- og familieetaten. Dette innebærer at det er en grunnleggende forutsetning for opphold i en barnevernsinstitusjon at institusjonen er godkjent.

For å få en naturlig sammenheng mellom barnevernsloven og forskriften foreslår departementet at det presiseres i bestemmelsens første ledd at institusjonen må oppfylle de kravene som følger av § 10-15 i barnevernsloven. Dette innebærer at institusjonen for det første må ha en definert målgruppe og et formulert mål for sin faglige virksomhet. For det andre må institusjonen anvende metoder som er faglig og etisk forsvarlige og tilpasset institusjonens målgrupper og målene for institusjonens virksomhet. Fordi en institusjon ikke kan anvendes før den er godkjent, må kravet forstås slik at det ved behandlingen av søknad om godkjenning må vurderes om institusjonen vil oppfylle disse kravene dersom den blir godkjent. For det tredje må institusjonen ha en skriftlig plan for sin virksomhet, samt ha internkontroll for å sikre forsvarlig drift.

Departementet foreslår videre at det i første ledd presiseres at institusjonen ellers må være fysisk utformet og materielt utstyrt slik at institusjonen kan gi barn innenfor institusjonens målgruppe forsvarlig omsorg og behandling, og at institusjonen kan nå målene for sin virksomhet.

Etter departementets vurdering bør kravene til lokalisering i dagens kvalitetsforskrift § 4 ikke videreføres. I stedet foreslår departementet at det presiseres i forskriften at institusjonen for å kunne godkjennes må kunne følge opp barnas behov for skole-, helse- og omsorgstjenester, andre velferdstilbud, samt fritidsmuligheter og offentlig

kommunikasjon. jf. forslag til ny § 8 annet ledd. Forslaget innebærer ingen endringer i hvilken myndighet som har ansvaret for å yte velferdstjenester til barn i barnevernsinstitusjon. Poenget med bestemmelsen er å få frem at en forutsetning for godkjenning er at institusjonen kan følge opp de barna som bor i institusjonen. Ved anvendelsen av kravet må det blant annet ses hen til hvilken målgruppe institusjonen er beregnet for.

Videre foreslår departementet at det presiseres i bestemmelsen at når institusjonen består av flere institusjonsavdelinger som har egen godkjenning, skal avdelingene være lokalisert på en måte som hindrer negativ læring mellom målgrupper.

Departementet foreslår i tredje ledd enkelte krav til institusjonens materielle utforming som må være oppfylt. Kravene tilsvare i stor grad de kravene som følger av § 3 annet ledd i dagens kvalitetsforskrift, men med enkelte endringer sammenlignet med dagens forskrift.

Departementet foreslår at institusjonen for å kunne godkjennes må ha

- a) tilstrekkelige og oversiktlige fellesarealer,
- b) lokaler som er egnet til fritidsaktiviteter,
- c) lokaler som er egnet til samvær med familie,
- d) egnede utearealer,
- e) tilstrekkelig fritidsmateriell,
- f) tilfredsstillende vedlikehold og hygienisk standard.

Departementet foreslår at det presiseres i bokstav a) at institusjonen skal ha «oversiktlige» fellesarealer. Videre er henvisning til «leker» i dagens bestemmelse ikke videreført i forslaget.

I fjerde ledd foreslår departementet å videreføre kravet i dagens kvalitetsforskrift om at alle barn og ungdom skal gis tilbud om enkeltrom med mindre institusjonens målgruppe er små barn.

Videre foreslår departementet i femte ledd å videreføre presiseringen i dagens kvalitetsforskrift om at dersom det er behov for opplæring i institusjonens lokaler, skal institusjonen ha lokaler som er egnet til dette formålet, jf. opplæringsloven § 13-2 annet ledd.

4.4.2 Krav til bemanning og kompetanse

På tilsvarende måte som i dag bør den nye godkjennings- og kvalitetsforskriften inneholde en bestemmelse om krav til bemanning og kompetanse, jf. forslag til ny § 9. Den foreslåtte bestemmelsen er utformet på bakgrunn av § 10-16 i ny barnevernslov om bemanning og kompetanse i barnevernsinstitusjon, som er en kombinasjon av krav som

følger av § 5 i dagens kvalitetsforskrift og nye krav til kompetanse i barnevernsinstitusjon.²

For å få en naturlig sammenheng mellom barnevernsloven og forskriften foreslår departementet at det i bestemmelsens første ledd presiseres at institusjonen må oppfylle de kravene til bemanning og kompetanse som følger av barnevernsloven §10-16. Bestemmelsen er en lovfesting av krav som i dag følger av kvalitetsforskriften § 5 første og tredje ledd.

Det fremgår av § 10-16 første ledd at barnevernsinstitusjonen til enhver tid skal ha forsvarlig bemanning og kompetanse, en stillingsplan som sikrer faglig forsvarlig drift, og ansatte med tilstrekkelig nivå og bredde i kompetansen ut fra institusjonens målgruppe og målsetting. Videre fremgår det av § 10-16 annet ledd første punktum at institusjonen skal ha en arbeidstidsordning som sikrer kontinuitet og stabilitet for barna.

Kravet i dagens kvalitetsforskrift om nivå og bredde i kompetansen er tolket slik at opp mot 50 prosent av de ansatte i den enkelte institusjon og avdeling må ha barnevernsfaglig eller sosialfaglig kompetanse for å oppfylle kravet. Denne forutsetningen vil fremdeles gjelde, men vil gradvis bli mindre aktuell som følge av det nye kravet i § 10-16 tredje ledd om at fagpersonell som ansettes i barnevernsinstitusjonene skal ha relevant bachelorutdanning.

Det generelle kravet om forsvarlig bemanning og kompetanse innebærer ellers at det må foretas konkrete vurderinger av kompetansebehovet ved den enkelte institusjon. Det kan være behov for personell med høyere kompetanse, utover minimumskravet om bachelorutdanning, for at institusjoner skal kunne godkjennes og kvalitetssikres for arbeid med en bestemt målgruppe. Det kan også være behov for at enkelte institusjoner har ansatt personell med helsefaglig, rusfaglig eller annen spesifikk fagkompetanse.

Ulike målgrupper vil kunne kreve ulike former for kompetanse. Blant annet må akuttinstitusjoner anvende metoder og ha kompetanse innen krisehåndtering, stresshåndtering, observasjon av barnets funksjon og metoder for å avdekke eventuell rusproblematikk. Omsorgsinstitusjonene må anvende metoder og ha kompetanse på å fremme barnets utvikling gjennom systematisk og nødvendig utviklingsstøtte og skape trygghet og mestring. Rus- og institusjoner etter kapittel 6 i barnevernsloven må anvende metoder og ha kompetanse på å fremme prososial atferd og fungering, med sikte på å redusere atferdsvansker. Rusinstitusjonene må i tillegg anvende metoder og ha kompetanse på tilnærminger for å oppnå rusfrihet, redusere rusrelaterte handlinger og holdninger samt styrke positive handlinger.

Bufetat og Oslo kommune må i forbindelse med godkjenning av den enkelte institusjonen gjøre en konkret vurdering av hvilken kompetanse institusjonen må ha for å kunne ivareta målgruppen på en god måte. Det er også Bufetat og Oslo kommune som gjennom styring og kvalitetssikring av egne institusjoner, og gjennom godkjenning, innkjøp, kontraktsinngåelse og løpende oppfølging og kvalitetssikring av private institusjoner, har

² Kompetansekravene trådte i kraft 1. januar 2022, jf. § 5-11 i barnevernloven.

ansvaret for å sikre at den enkelte institusjon tilfredsstiller kravene til forsvarlig bemanning og kompetanse.

De nye kompetansekravene for ledere i barnevernsinstitusjoner har allerede trådt i kraft, men vil ikke få full virkning før i 2031. Det fremgår av § 10-16 tredje ledd i ny barnevernslov at institusjonen skal ha en leder og en stedfortreder for lederen, og at disse fra 1. januar 2031 skal ha barnevernsfaglig mastergrad eller annen relevant utdanning på tilsvarende nivå. Videre fremgår det av bestemmelsen at kompetansekravet fremt til 1. januar 2031 også kan oppfylles ved en kombinasjon av relevant bachelorutdanning og videreutdanning.

I en overgangsfase er det behov for å videreføre de kompetansekravene til ledere og stedfortredende ledere som i dag følger av § 5 annet ledd i kvalitetsforskriften. I motsatt fall ville det frem til 2031 ikke gjelde noen kompetansekrav for ledere i barnevernsinstitusjoner.

Departementet foreslår derfor at det i § 9 annet ledd presiseres at institusjonen skal ha en leder og en stedfortreder for lederen, og at leder eller stedfortreder minst skal ha treårig høyskoleutdanning i sosialfag eller annen relevant utdanning på tilsvarende nivå, samt tilleggsutdanning i administrasjon og ledelse.

Det følger av § 5 tredje ledd i dagens kvalitetsforskrift at institusjonen skal sørge for at de ansatte får nødvendig faglig veiledning og opplæring. I ny barnevernslov er kravet lovfestet i § 10-16 fjerde ledd. Dette innebærer at det ikke er behov for å videreføre dette kravet i ny forskrift om krav til kvalitet og godkjenning.

4.4.3 Krav til rutiner

Dagens kvalitetsforskrift inneholder bestemmelser om oppbevaring av penger, medisinsk tilsyn og behandling, oppbevaring og behandling av personopplysninger og om beboernes medvirkning, jf. §§ 6,7,8 og 9. Bestemmelsen av oppbevaring av penger stiller krav om at institusjonen skal ha rutiner, mens de øvrige bestemmelsene er mer rene pliktbestemmelser.

Etter departementets vurdering hører bestemmelser som regulerer hvordan institusjonen skal følge opp det enkelte barnet ikke naturlig hjemme i en forskrift om krav til kvalitet og godkjenning, men i andre forskrifter til barnevernsloven.

I denne forskriften kan det imidlertid være naturlig å stille krav om at institusjonen skal ha rutiner på bestemte områder. Departementet foreslår på denne bakgrunn en ny bestemmelse som stiller krav til at institusjonen skal ha rutiner knyttet til de områdene som i dag omfattes av kvalitetsforskriften, jf. forslag til ny § 10. Departementet foreslår på denne bakgrunn at det stilles krav om at institusjonen skal ha rutiner som

- a) sikrer barnas rett til deltakelse og innflytelse i saker som gjelder institusjonens daglige rutiner og gjøremål, felles fritidsaktiviteter og lignende,
- b) ivaretar barnas behov for oppbevaring av private eiendeler, penger mv. på en forsvarlig måte,

- c) legger til rette for at barnas rett til medisinsk tilsyn og behandling ivaretas,
- d) legger til rett for at barna får opplæring etter opplæringsloven, og
- e) som ivaretar krav til oppbevaring og behandling av personopplysninger.

4.4.4 Regnskapsplikt og revisjon

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsen om regnskapsplikt og revisjon i dagens godkjenningsforskrift, jf. forslag til ny § 11. Det fremgår av bestemmelsen at private institusjoner har plikt til å føre regnskap etter regnskapsloven, og at disse institusjonenes årsregnskap skal revideres av statsautorisert eller registrert revisor. Videre følger det av bestemmelsen at kommunale institusjoner skal føre årsregnskap i henhold til kommuneloven og forskrifter til denne. Det er presisert at Barne-, ungdoms- og familieetaten og statsforvalteren har rett til innsyn i regnskapene til institusjonene.

4.4.5 Unntak i ekstraordinære situasjoner.

Departementet foreslår en bestemmelse som gir adgang til å gjøre unntak for forskriftskrav i ekstraordinære situasjoner, jf. forslag til ny § 15. Bestemmelsen skal erstatte § 14 i dagens kvalitetsforskrift.

Enkelte krav er flyttet fra kvalitetsforskriften og inn i barnevernsloven kapittel 10. Dette innebærer at ny forskrift ikke vil gi hjemmel til å gjøre unntak fra kravene om bemanning og kompetanse. Dette er krav som fra 1. januar 2022 følger av loven. Når ny barnevernslov trer i kraft, vil adgangen til å gi dispensasjon heller ikke omfatte kravene til målgruppe, målsetting og metodikk, som følger av dagens kvalitetsforskrift § 2. Etter departementets oppfatning vil dispensasjonsadgangen likevel fortsatt være tilstrekkelig.

Det fremgår av dagens bestemmelse at det er enkelte krav i forskriften det ikke kan gjøres unntak fra. Dette gjelder krav til tilfredsstillende vedlikehold og hygienisk standard, krav om medisinsk tilsyn og behandling, oppbevaring og behandling av personopplysninger, beboernes medvirkning og kapitlet om internkontroll.

Departementet foreslår at disse unntakene videreføres i den nye forskriften. Etter departementets vurdering bør det heller ikke være adgang til å gjøre unntak fra kravet i § 3 annet ledd bokstav b) om at institusjonen må kunne gi det enkelte barnet forsvarlig omsorg og behandling, og bokstav c) om forsvarlig drift. Disse kravene er så grunnleggende at det ikke bør være anledning til å gjøre unntak fra disse. Departementet viderefører også kravet om at tiltaket skal være forsvarlig sett hen til den situasjon som foreligger.

Videre fremgår det av bestemmelsens annet ledd at det skal fremgå av søknaden hvilke krav i forskriften det søkes unntak fra. Det må videre gis en begrunnelse for hva som gjør situasjonen ekstraordinær og hvorfor det ikke lar seg gjøre å oppfylle kravene i forskriften. Videre fremgår det at departementet kan gi dispensasjon inntil tolv måneder, og at det kan søkes om dispensasjon på nytt. Departementets avgjørelse kan ikke påklages.

4.5 Internkontroll

Departementet foreslår at dagens forholdsvis detaljerte regulering av institusjonenes ansvar for å føre internkontroll videreføres i den nye forskriften, jf. kap. fire i forslaget til ny forskrift om krav til godkjenning og kvalitet i barnevernsinstitusjoner.

Institusjonenes plikt til å føre internkontroll og definisjonen av hva som menes med internkontroll er nærmere regulert i forslag til ny § 12. Det fremgår av første ledd at institusjonen skal utøve internkontroll for å sikre at den utfører sine oppgaver etter barnevernsloven og forskrifter til denne.

I annet ledd er det presisert at med internkontroll menes systematiske tiltak som skal sikre at institusjonens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov. Departementet vil også understreke at internkontroll er noe man gjør - ikke noe man har.

Det nærmere innholdet i internkontrollen fremgår av forslaget til ny § 13.

Første ledd presiserer at internkontrollen skal tilpasses institusjonens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å oppfylle krav i barnevernsloven og forskrifter til loven.

Annet ledd gir i bokstavene a) til h) en forholdsvis detaljert beskrivelse av innholdet i internkontrollplikten.

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsen i dagens § 13 om dokumentasjon av hvordan institusjonen ivaretar internkontrollplikten, jf. forslag til § 14. I bestemmelsen er det presisert at internkontrollen må kunne dokumenteres i den form og det omfang som er nødvendig på bakgrunn av institusjonens størrelse, aktiviteter og risikoforhold. Videre er det presisert at dokumentasjonen til enhver tid skal være oppdatert og tilgjengelig.

5 Forskrift om sentre for foreldre og barn

5.1 Gjeldende rett

Ny barnevernslov har en bestemmelse om rettigheter og plikter under opphold i sentre for foreldre og barn, jf. § 10-20. Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av barnevernloven § 5-9a og forskrift om sentre for foreldre og barn.

Første ledd lovfester innholdet i §§ 2 og 17 i dagens forskrift om sentre for foreldre og barn. Det presiseres i ordlyden at sentrene skal behandle familien hensynsfullt. Annet ledd synliggjør de overordnede rettighetene og pliktene som i dag følger av lovens § 5-9a og av kapittel 4 i forskriften.

Tredje ledd viderefører dagens hjemmel til å fastsette forskrift om barn og foreldres rettigheter og plikter under oppholdet.

Godkjenning av og krav til kvalitet, bemanning og kompetanse i sentre for foreldre og barn er nærmere regulert i barnevernsloven § 10-21.

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende rett om krav til kvalitet til sentre for foreldre og barn og regler om godkjenning av sentrene, jf. dagens § 5-8 og § 5-10. Videre inneholder bestemmelsen krav som er flyttet fra § 13 i dagens forskrift om sentre for foreldre og barn, og krav til kompetanse i de tilfeller der senteret bistår barnevernstjenesten i utredning av barnets omsorgssituasjon.

Det fremgår av første ledd at sentre for foreldre og barn som tilbyr heldøgntjenester, skal være kvalitetssikret og godkjent av barne- ungdoms- og familieetaten etter §§ 10-15 og 10-17. Endringen i § 10-17 om at også statlige institusjoner skal godkjennes, gjelder tilsvarende for statlige sentre for foreldre og barn.

Annet ledd første punktum lovfester at senteret til enhver tid skal ha forsvarlig bemanning og kompetanse. Videre følger det av annet punktum at senteret skal ha en stillingsplan som sikrer en faglig forsvarlig drift. Senteret skal ha tilsatt personell med tilstrekkelig kompetanse ut fra senterets målgruppe og målsetting. Dette er krav som er flyttet fra § 13 første ledd i dagens forskrift om sentre for foreldre og barn.

Tredje ledd gjelder krav til senterets leder og stedfortredende ledere. Kravene i bestemmelsen er flyttet fra dagens forskrift § 13 annet ledd. Bestemmelsen lovfester at institusjonen skal ha en leder og en stedfortreder for lederen. Videre fremgår det av bestemmelsen at leder eller stedfortreder skal minst ha treårig høyskoleutdanning i sosialfag eller annen relevant utdanning på tilsvarende nivå, samt tilleggsutdanning i administrasjon og ledelse.

Fjerde ledd lovfester at personell i senteret som skal bistå barnevernstjenesten med utredning av barnets omsorgssituasjon, jf. § 16-3 fjerde ledd bokstav a omfattes av kompetansekravet i § 15-6.

Femte ledd gir en egen forskriftshjemmel for sentrene om internkontroll, krav til kvalitet, godkjenning, regnskapsføring og offentlige myndigheters innsyn i regnskapene.

Endringen innebærer ingen realitetsendring, men viderefører dagens forskriftshjemmel i §§ 5-8 og 5-10.

5.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår at innholdet i dagens forskrift om sentre for foreldre og barn i hovedsak videreføres. På tilsvarende måte som ny kvalitets- og godkjenningsforskrift er forskriftsutkastet tilpasset ny barnevernslov. Særlig relevant er kravet i ny § 10-17 om at også statlige sentre skal godkjennes. I tillegg har det at enkelte av de kravene som i dag følger av forskrift om foreldre og barn er flyttet inn i loven, samt at ordningen med tilsynsutvalg ikke er videreført i ny barnevernslov betydning for hvordan forskriften er utformet.

Dagens senterforskrift bygger i stor grad på de forskriftene som gjelder for barnevernsinstitusjoner. Dette innebærer at forskriften også er tilpasset departementets forslag til forskrift om krav til kvalitet og godkjenning av barnevernsinstitusjoner, samt forslag til ny tilsynsforskrift. Bakgrunnen for at forskriften om sentre for foreldre og barn inneholder egne bestemmelser om tilsyn er at tilsynsforskriften ikke gjelder for tilsyn med sentrene.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

De foreslåtte forskriftene er i all hovedsak tilpasninger til vedtatte endringer i ny barnevernslov og en videreføring av dagens innhold i forskriften om godkjenning av institusjoner, forskrift for sentre for foreldre og barn og forskriften om kvalitet og internkontroll i barneverninstitusjoner. Utkast til forskrift antas ikke å ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

7 Ikrafttredelse

Departementet foreslår at forskriftene skal tre i kraft 1. januar 2023, samtidig med når ny barnevernslov etter planen skal tre i kraft. Fra samme tidspunkt oppheves dagens godkjenningsforskrift, dagens kvalitetsforskrift, samt forskriften for sentre for foreldre og barn.

8 Forslag til forskrift om krav til kvalitet og godkjenning av barnevernsinstitusjoner

Kapittel 1. Formål og virkeområde

§ 1 Formål

Formålet med forskriften er å bidra til at barnevernsinstitusjonene oppfyller krav i barnevernsloven og forskrifter til loven, og at institusjonene gir det enkelte barnet forsvarlig omsorg og behandling og ivaretar deres personlige integritet og rettssikkerhet. Forskriften skal også bidra til å styrke kvaliteten i barnevernsinstitusjonene.

§ 2 Virkeområde

Forskriften omfatter alle barnevernsinstitusjoner etter barnevernsloven kapittel 10.

Forskriften gjelder tilsvarende for omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere etter barnevernsloven kapittel 11.

Kapittel 2. Godkjenning og kontroll

§ 3 Krav om godkjenning

Barn og unge kan bare gis opphold i en institusjon som er godkjent, jf. barnevernsloven § 10-15 første ledd.

Institusjonen kan bare godkjennes dersom det kan forventes at den vil

- a) oppfylle krav i barnevernsloven og forskrifter til loven,
- b) gi barn forsvarlig omsorg og behandling, og
- c) ellers vil bli drevet på en forsvarlig måte.

Tett geografisk konsentrasjon av institusjoner kan inngå som et moment i vurderingen av om institusjonen kan gi barn forsvarlig omsorg og behandling.

Dersom særlige hensyn tilsier det kan institusjoner som ikke oppfyller alle krav i barnevernsloven og forskrifter til loven, gis midlertidig godkjenning. Slik godkjenning kan bare gis dersom det er forsvarlig ut fra hensynet til barna og institusjonen ellers kan drives på forsvarlig måte. Midlertidig godkjenning kan bare gis én gang for en periode inntil seks måneder.

Institusjonen kan bestå av flere avdelinger. Dersom en institusjonsavdeling utfører selvstendige faglige og administrative oppgaver, må den ha egen godkjenning.

Ny godkjenning kreves ved omlegging og utvidelse av institusjonens virksomhet og ved flytting av institusjonen.

§ 4 Godkjenningsmyndighet og klageinstans

Regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten treffer vedtak om godkjenning av private og kommunale institusjoner, og vedtak om bortfall av godkjenning og fastsetting av frist for retting av mangler. Regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten treffer også beslutning om godkjenning av statlige institusjoner, og om bortfall av godkjenning og fastsetting av frist for retting av mangler.

I Oslo kommune ivaretas de oppgavene som etter denne forskriften er lagt til regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten av kommunen.

Private og kommunale institusjoner kan påklage vedtak om godkjenning og bortfall av godkjenning til sentralt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten. Klagefristen er tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem, jf. forvaltningsloven § 29.

§ 5 Søknad om godkjenning

Søknad om godkjenning skal fremmes for godkjenningsmyndigheten. Søker skal benytte skjema utarbeidet av Barne-, ungdoms- og familieetaten.

Søknaden skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å vurdere om vilkårene for godkjenning er til stede. Det skal opplyses i søknaden om søkeren eier eller driver institusjoner eller institusjonsavdelinger i andre regioner. Det skal også opplyses om det er søkt om godkjenning for andre institusjoner eller avdelinger i andre regioner.

Søknaden kan sendes før institusjonen er ferdig etablert. Søknaden må inneholde en fullstendig beskrivelse av hvordan institusjonen skal oppfylle vilkårene for godkjenning. Endelig godkjenning forutsetter dokumentasjon fra søkerens side og en kontroll fra godkjenningsmyndigheten om at vilkårene for godkjenning er oppfylt.

Det må fremmes ny søknad om godkjenning før det foretas vesentlige endringer av virksomheten.

§ 6 Opplysningsplikt og etterfølgende kontroll

Etter at godkjenning er gitt skal institusjonen av eget initiativ informere godkjenningsmyndigheten om forhold som kan ha betydning for godkjenningen.

Etter at godkjenning er gitt kan regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten når som helst, og på den måten som regionen finner hensiktsmessig, føre kontroll med at vilkårene for godkjenning er til stede. Etaten kan undersøke alle sider av virksomheten, og kan uten hinder av taushetsplikt innhente alle relevante opplysninger.

Etterfølgende kontroll med statlige institusjoner kan gjennomføres som del av Barne-, ungdoms- og familieetatens internkontroll etter § 16-3 sjette ledd.

§ 7 Bortfall av godkjenning

Dersom institusjonen ikke lenger oppfylle vilkårene for godkjenning, skal regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten treffe vedtak eller beslutning om bortfall av godkjenning. Dersom det anses forsvarlig ut fra hensynet til barna, kan det i stedet fastsettes en frist for retting av de manglene som fører til at vilkårene for godkjenning ikke lenger er oppfylt.

Statsforvalteren og barnevernstjenesten i de kommunene som har oppfølgings- eller omsorgsansvar for barn på institusjonen skal gis melding om vedtak eller beslutning om bortfall av godkjenning. Det samme gjelder ved fastsettelse av frist for retting av mangler.

Kapittel 3. Krav til barnevernsinstitusjonen

§ 8 Lokalisering og materielle krav

Institusjonen må oppfylle de kravene som følger av barnevernsloven § 10-15, og ellers være fysisk utformet og materielt utstyrt slik at institusjonen kan gi barn innenfor institusjonens målgruppe forsvarlig omsorg og behandling og at nå målene for sin virksomhet.

Institusjonen må kunne følge opp barnas behov for skole-, helse- og omsorgstjenester, andre velferdstilbud, samt fritidsmuligheter og offentlig kommunikasjon. Når institusjonen består av flere institusjonsavdelinger med egen godkjenning, skal avdelingene være lokalisert på en måte som hindrer negativ læring mellom målgrupper.

Institusjonen skal ha

- a) tilstrekkelige og oversiktlige fellesarealer,
- b) lokaler som er egnet til fritidsaktiviteter,
- c) lokaler som er egnet til samvær med familie,
- d) egnede utearealer,
- e) tilstrekkelig fritidsmateriell, og
- f) tilfredsstillende vedlikehold og hygienisk standard.

Alle barn og ungdom skal gis tilbud om enkeltrom med mindre institusjonens målgruppe er små barn.

Dersom det er behov for opplæring i institusjonens lokaler, skal institusjonen ha lokaler som er egnet til dette formålet, jf. opplæringsloven § 13-2 annet ledd.

§ 9 Krav til bemanning og kompetanse

Institusjonen skal oppfylle de kravene til bemanning og kompetanse som følger av barnevernsloven § 10-16.

Institusjonen skal ha en leder og en stedfortreder for lederen. Leder eller stedfortreder skal minst ha treårig høyskoleutdanning i sosialfag eller annen relevant utdanning på tilsvarende nivå, samt tilleggsutdanning i administrasjon og ledelse.

§ 10 Krav til rutiner

Institusjonen skal ha rutiner som

- a) sikrer barnas rett til deltakelse og innflytelse i saker som gjelder institusjonens daglige rutiner og gjøremål, felles fritidsaktiviteter og lignende,
- b) ivaretar barnas behov for oppbevaring av private eiendeler, penger mv. på en forsvarlig måte,
- c) legger til rette for at barnas rett til medisinsk tilsyn og behandling ivaretas,
- d) legger til rette for at barna får opplæring etter opplæringsloven,
- e) som ivaretar krav til oppbevaring og behandling av personopplysninger.

§ 11 Regnskapsplikt og revisjon

Private institusjoner har plikt til å føre regnskap etter regnskapsloven. Disse institusjonenes årsregnskap skal revideres av statsautorisert eller registrert revisor. Kommunale institusjoner skal føre årsregnskap i henhold til kommuneloven og forskrifter til denne. Barne-, ungdoms- og familieetaten og statsforvalteren har rett til innsyn i regnskapene til private og kommunale institusjoner

Kap. 4 Særlige regler om internkontroll i barneverninstitusjoner

§ 12 Internkontroll

Institusjonen skal utøve internkontroll for å sikre at den utfører sine oppgaver etter barnevernsloven og forskrifter til denne.

Med internkontroll menes systematiske tiltak som skal sikre at institusjonens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov.

§ 13 *Innholdet i internkontrollen*

Internkontrollen skal tilpasses institusjonens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å oppfylle krav i barnevernsloven og forskrifter til loven.

Som et ledd i internkontrollen skal institusjonen blant annet

- a) beskrive hvordan institusjonen er organisert, samt institusjonens hovedoppgaver og mål, herunder mål for forbedringsarbeidet. Det skal klart fremgå hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt,
- b) sikre at arbeidstakerne har tilgang til og kunnskap om aktuelle lover og forskrifter som gjelder for institusjonen,
- c) sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter innenfor fagområdet, samt om institusjonens internkontroll,
- d) sørge for at arbeidstakerne, oppdragstakerne og samarbeidspartnerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes,
- e) gjøre bruk av erfaringer fra barn og foreldre til forbedring av institusjonen, samt gjøre bruk av erfaringer fra barnevernstjenestene,
- f) skaffe oversikt over områder i institusjonen hvor det er fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav,
- g) utvikle, iverksette, kontrollere, evaluere og forbedre nødvendige prosedyrer, instruksjer, rutiner eller andre tiltak for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelse av barnevernlovgivningen,
- h) foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring i institusjonen.

§ 14. Dokumentasjon

Internkontrollen må kunne dokumenteres i den form og det omfang som er nødvendig på bakgrunn av institusjonens størrelse, aktiviteter og risikoforhold. Dokumentasjonen skal til enhver tid være oppdatert og tilgjengelig.

Kapittel 5. Unntak i ekstraordinære situasjoner. Ikraftttredelse

§ 15 *Unntak i ekstraordinære situasjoner*

Barne-, ungdoms- og familieetaten og Oslo kommune kan i ekstraordinære situasjoner søke departementet om dispensasjon fra krav til institusjoner i denne forskriften. Det kan ikke gjøres unntak fra § 3 annet ledd bokstav b og c, § 8 tredje ledd bokstav f eller § 10. Det kan heller ikke gjøres unntak fra krav i kapittel 4 om internkontroll. Tiltaket skal være forsvarlig sett hen til den situasjon som foreligger.

Det skal fremgå av søknaden hvilke krav i forskriften det søkes unntak fra. Det må videre gis en begrunnelse for hva som gjør situasjonen ekstraordinær og hvorfor det ikke lar seg gjøre å oppfylle kravene i forskriften. Departementet kan gi dispensasjon i inntil tolv måneder. Det kan søkes om dispensasjon på nytt. Departementets avgjørelse kan ikke påklages.

§ 16 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2023. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift av 27. oktober 2003 nr. 1283 om godkjenning av private og kommunale institusjoner som skal benyttes for barn som plasseres utenfor hjemmet med hjemmel i barnevernloven, og forskrift av 10. juni 2008 nr. 580 om krav til kvalitet og internkontroll i barneverninstitusjoner.

9 Forslag til forskrift om sentre for foreldre og barn

Kapittel 1. Formål og virkeområde

§ 1 Formål

Forskriften skal bidra til at sentre for foreldre og barn ivaretar sine oppgaver overfor familiene slik at familiene får et faglig forsvarlig og likeverdig tilbud, uansett hvilket senter de har opphold ved.

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder for sentre for foreldre og barn, jf. barnevernsloven § 10-21, og den delen av sentrenes virksomhet som gjelder heldøgntjenester. Forskriften gjelder for beboere ved senteret og ikke for personer som mottar hjemmebaserte tilbud fra senteret.

Kapittel 2. Godkjenning og kontroll

§ 3 Krav om godkjenning

Sentre for foreldre og barn som tilbyr heldøgntjenester skal godkjennes, jf. barnevernsloven §§ 10-21 første ledd og 10-17. Senteret kan bare godkjennes dersom det

- a) kan forventes å oppfylle krav i barnevernsloven og forskrifter til loven, og
- b) ellers vil bli drevet på en forsvarlig måte.

Dersom særlige hensyn tilsier det kan sentre som ikke oppfyller alle krav i barnevernsloven og forskrifter til loven, gis midlertidig godkjenning. Slik godkjenning kan bare gis dersom det er forsvarlig ut fra hensynet til familiene og senteret ellers kan drives på forsvarlig måte. Midlertidig godkjenning kan bare gis én gang for en periode inntil seks måneder.

§ 4 Godkjenningsmyndighet og klageinstans

Regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten treffer vedtak om godkjenning av private og kommunale sentere, og om bortfall av godkjenning og fastsetting av frist for retting av mangler. De treffer også beslutning om godkjenning av statlige sentere, og om bortfall av godkjenning og fastsetting av frist for retting av mangler.

I Oslo kommune ivaretas de oppgavene som etter denne forskriften er lagt til regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten av kommunen.

Private og kommunale sentere kan påklage vedtak om godkjenning og vedtak om bortfall av godkjenning til sentralt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten. Klagefristen er tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem, jf. forvaltningsloven § 29.

§ 5 Søknad om godkjenning

Søknad om godkjenning skal fremmes for godkjenningsmyndigheten. Søker skal benytte skjema utarbeidet av Barne-, ungdoms- og familieetaten.

Søknaden skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å vurdere om vilkårene for godkjenning er til stede. Det skal opplyses i søknaden om søkeren eier eller driver senter eller avdelinger i andre regioner. Det skal også opplyses om det er søkt om godkjenning for andre sentre eller avdelinger i andre regioner.

Søknaden kan sendes før senteret er ferdig etablert. Søknaden må inneholde en fullstendig beskrivelse av hvordan senteret skal oppfylle vilkårene for godkjenning. Endelig godkjenning forutsetter dokumentasjon fra søkerens side og en kontroll fra godkjenningsmyndigheten om at vilkårene for godkjenning er oppfylt.

Det må fremmes ny søknad om godkjenning før det foretas vesentlige endringer av virksomheten.

§ 6 Opplysningsplikt og etterfølgende kontroll

Etter at godkjenning er gitt skal senteret av eget initiativ informere godkjenningsmyndigheten om forhold som kan ha betydning for godkjenningen.

Etter at godkjenning er gitt kan regionalt nivå i Regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten når som helst, og på den måten som regionen finner hensiktsmessig, føre kontroll med at vilkårene for godkjenning er til stede. Etaten kan undersøke alle sider av virksomheten, og kan uten hinder av taushetsplikt innhente alle relevante opplysninger.

Etterfølgende kontroll med statlige sentre kan gjennomføres som del av Barne-, ungdoms- og familieetaten internkontroll etter § 16-3 sjette ledd.

§ 7 Bortfall av godkjenning

Dersom senteret ikke lenger oppfyller vilkårene for godkjenning, skal regionalt nivå i Barne-, ungdoms- og familieetaten treffe vedtak eller beslutning om bortfall av godkjenning. Dersom det anses forsvarlig ut fra hensynet til familiene, kan det i stedet fastsettes en frist for retting av de mangler som medfører at vilkårene for godkjenning ikke lenger er oppfylt.

Statsforvalteren og barnevernstjenesten i de kommunene som har truffet vedtak opphold på senteret skal gis melding om vedtak eller beslutning om bortfall av godkjenning. Det samme gjelder ved fastsettelse av frist for retting av mangler.

Kapittel 3. Krav til kvalitet og internkontroll

§ 8 Materielle krav

Senteret må oppfylle de kravene som følger av barnevernsloven § 10-21, og ellers være fysisk utformet og materielt utstyrt slik at senteret kan ivareta sine oppgaver overfor senterets målgruppe og i samsvar med senterets målsetting.

Senteret skal ha egnede inne- og uteområder og lokaler godt tilrettelagt for leke- og fritidsmuligheter. Senteret må kunne ivareta behovet for skole- og barnehage tilbud og offentlig kommunikasjon.

Senteret må ha tilfredsstillende vedlikehold og hygienisk standard.

§ 9 Krav til bemanning og kompetanse

Senteret skal oppfylle de kravene til bemanning og kompetanse som følger av barnevernsloven § 10-21.

Senteret skal sørge for at de ansatte får nødvendig faglig veiledning og opplæring.

§ 10 Regnskapsplikt og revisjon

Private sentre har plikt til å føre regnskap etter regnskapsloven. Disse sentrenes årsregnskap skal revideres av statsautorisert eller registrert revisor. Kommunale sentre skal føre årsregnskap i henhold til kommuneloven og forskrifter til denne. Barne-, ungdoms- og familieetaten og statsforvalteren har rett til innsyn i regnskapene til private og kommunale sentre.

§ 11 Internkontroll

Senteret skal utøve internkontroll for å sikre at den utfører sine oppgaver etter barnevernsloven og forskrifter til loven.

Med internkontroll menes systematiske tiltak som skal sikre at senterets aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov.

§ 12 Innholdet i internkontrollen

Internkontrollen skal tilpasses senterets størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å oppfylle krav i barnevernsloven og forskrifter til loven.

Som et ledd i internkontrollen skal senteret blant annet

- i) beskrive hvordan senteret er organisert, samt senterets hovedoppgaver og mål, herunder mål for forbedringsarbeidet. Det skal klart fremgå hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt,
- j) sikre at arbeidstakerne har tilgang til og kunnskap om aktuelle lover og forskrifter som gjelder for senteret,
- k) sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter innenfor fagområdet, samt om senterets internkontroll,
- l) sørge for at arbeidstakerne, oppdragstakerne og samarbeidspartnerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes,
- m) gjøre bruk av erfaringer fra barn og foreldre til forbedring av senteret, samt gjøre bruk av erfaringer fra barnevernstjenestene,
- n) skaffe oversikt over områder i senteret hvor det er fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav,
- o) utvikle, iverksette, kontrollere, evaluere og forbedre nødvendige prosedyrer, instruksjoner, rutiner eller andre tiltak for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelse av barnevernlovgivningen,
- p) foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring i senteret.

§ 13 Dokumentasjon

Internkontrollen må kunne dokumenteres i den form og det omfang som er nødvendig på bakgrunn av senterets størrelse, aktiviteter og risikoforhold. Dokumentasjonen skal til enhver tid være oppdatert og tilgjengelig.

Kapittel 4 Rettigheter og plikter under oppholdet

§ 14 Vern om personlig integritet

Senteret skal drives på en slik måte at beboernes personlige integritet blir ivaretatt. Foreldres og barns rett til familie- og privatliv skal respekteres.

§ 15 Medbestemmelse

Forholdene skal legges til rette for at familien får delta i utformingen av senterets daglige liv og andre forhold som berører den enkelte.

§ 16 Senterets ansvar for trygghet og trivsel

Senteret kan ut fra sitt ansvar for driften, herunder ansvar for beboernes trygghet og trivsel, fastsette husordensregler, rutiner og lignende.

§ 17 Beboernes plikter

Beboerne plikter å etterleve senterets husordensregler, rutiner mv. og ellers opptre hensynsfullt og bidra til fellesskapet.

Kapittel 5 Tilsyn

§ 18 Formål med tilsynet

Tilsynets formål er å føre kontroll med at sentrene følger barnevernsloven og forskrifter til loven, samt bidra til å styrke kvaliteten i sentrene slik at familiene får et forsvarlig tilbud.

§ 19 Tilsynsmyndighetenes oppgaver og ansvar

Statens helsetilsyn har det overordnede faglige tilsyn med sentrene. Statens helsetilsyn skal utøve sin myndighet i samsvar med barnevernsloven og forskrifter til loven. Statsforvalteren er underlagt Statens helsetilsyn ved utøvelse av tilsyn etter denne forskriften.

Statsforvalteren skal føre tilsyn med at sentrene følger barnevernsloven og forskrifter til loven. Statsforvalteren i det fylket institusjonen ligger har ansvar for tilsynet. Statsforvalteren skal føre tilsyn med hvert senter så ofte som forholdene tilsier det og minimum hvert annet år. Statsforvalteren kan uten hinder av taushetsplikt innhente alle relevante opplysninger, jf. barnevernsloven § 17-4.

Etter hvert tilsyn skal statsforvalteren utarbeide en skriftlig rapport som skal sendes til Barne-, ungdoms- og familieetaten.

§ 20 Informasjon om tilsynsmyndigheten

Statsforvalteren skal gi familiene informasjon om tilsynsmyndighetenes oppgaver, og om hvordan de kan komme i kontakt med statsforvalteren.

§ 21 Klagebehandling

Statsforvalteren skal behandle alle muntlige og skriftlige henvendelser fra beboerne. Statsforvalteren må sørge for at saken blir best mulig belyst og eventuelt sørge for tiltak etter barnevernsloven § 17-5. Det er ingen frist for slike henvendelser. Det skal føres særskilt protokoll over henvendelsene. Beboeren skal underrettes om utfallet.

§ 21 Årsrapport

Ved utgangen av året skal statsforvalteren utarbeide en årsrapport om tilsynsvirksomheten etter denne forskriften.

Rapporten skal blant annet inneholde en oversikt over utførte tilsyn og påpekte lovbrudd.

Rapporten skal også inneholde en generell vurdering av tilstanden på tilsynsområdet og kan også inneholde forslag til tiltak av mer generell karakter.

Rapporten skal sendes til Statens helsetilsyn og til Barne-, ungdoms- og familieetaten.

§ 22 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2023. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift av 25. november 2010 nr. 1479 for sentre for foreldre og barn.